

WERKPLAN WERKGEBIED No: 1 d.d. 1 april 2020

I. Inleiding.

I.1 Algemeen

Op basis van 3-jaar gemiddelden van tellingen, aanwas, aanrijdingen en gerealiseerd afschot wordt het voorgenomen beheer in het werkgebied in het werkplan aangegeven.

Het beheer concentreert zich op door de in het werkgebied verantwoordelijke Wildbeheereenheden (WBE's) onderkende Hotspots, in combinatie met beheer in de gebieden waarin zich geen Hotspots voordoen, maar die wel van invloed (kunnen) zijn op die Hotspots.

(Een Hotspot wordt gedefinieerd als volgt: Een locatie waar, gedurende de beheer-periode meerdere aanrijdingen met reeën plaatsvinden. Een Hotspot kan zich derhalve uitstrekken over meerdere kilometers (weggedeelte).

Het beheer omvat tevens het nemen, c.q. onderhouden van preventieve maatregelen.

Het beheer in het werkgebied vindt plaats in overeenstemming met de provinciale Opdracht, d.d. 17 december 2019 (kenmerk 01717451), en gelet op de door de FBE gegeven richtlijnen en aanwijzingen.

I.2 Beleid provincie Friesland

Het beheer in het werkgebied wordt uitgevoerd overeenkomstig het beleid van de provincie Friesland, zoals neergelegd in de provinciale "Beleidsnotitie bescherming en beheer ree Fryslân", d.d. 18 juni 2019.

I.3 Uitvoering Faunabeheereenheid

Op basis van de provinciale Opdracht d.d. 17 december 2019 (kenmerk 01717451), dient elke WBE een werkplan op te stellen voor haar werkgebied waarin de WBE aangeeft hoe ze het ree-beheer in de komende beheer periode gaat vormgeven.

Daarnaast dient de WBE voor dezelfde periode, op basis van de onderbouwing in het werkplan, een afschotaanvraag via het werkplan in te dienen.

Het werkplan wordt door zorg van de Regiocoördinator, verantwoordelijk voor het werkgebied waarbinnen het werkgebied van de WBE valt, bij de FBE ter goedkeuring ingediend.

De beheer-periode loopt van 1 januari tot en met 31 december.

I.4 Lerend Beheren

Het Faunabeheerplan Ree 2020-2024 (Fbp) van de FBE, zoals dat door het bestuur van de FBE is vastgesteld op 11 februari 2020, hanteert ten aanzien van de praktische uitvoering van het reebeheer, het principe van Lerend Beheren (Hoofdstuk 6, Par. 5, p. 22 Fbp). Dit principe houdt in dat aan de hand van geregistreerde data met betrekking tot de afgelopen beheerperiode, beslissingen genomen kunnen worden voor de opvolgende beheerperiode(s).

Bij de data die de basis vormen voor het Lerend Beheren, gaat het met name om:

- Voorjaarsstellingen (Hoofdstuk 7, Par. 1, p. 23 Fbp);
- Geregistreerde aanrijdingen (Fauna Registratie Systeem, FRS).

II. Werkgebied no 1

II.1 Algemeen

Het Werkgebied beslaat de WBE Terschelling.

Bij de totstandkoming van dit Werkplan heeft, in overeenstemming met het Faunabeheerplan Ree 2020-2024 (Fbp), overleg plaats gehad tussen de Regiocoördinator (coördinator) en de WBE. Ook heeft de coördinator kennis genomen van de zienswijzen van de overige stakeholders binnen het werkgebied, op het reebeheer, alvorens onderstaand advies aan de Faunabeheereenheid (FBE) te geven.

De coördinator heeft kennis genomen van de **Interne notitie Staatsbosbeheer Ree-beheer Terschelling, sept 2019**.

De coördinator heeft kennis genomen van het **rapport van de FBE: Rapportage Overleg met wegbeheerders over aanrijdingen met fauna, d.d. 10 maart 2020**.

Het advies van de coördinator is (mede) gebaseerd op:

- Werkplan WBE Terschelling;
- Fauna Registratie Systeem, per 1 april 2020;
- Richtlijn Reeënbeheer Vereniging Het Ree 2015;
- Eindrapportage van het beheer van reeën op Terschelling en Ameland, Natuurlijk! Fauna-Advies, Maart 2018.

Het (concept) Werkplan is door de coördinator besproken met de toegewezen ecooloog. Het advies van de ecooloog is als bijlage 1 aan dit Werkplan gehecht.

II.2 Hotspots

Het Werkgebied kent één Hotspot: de Badweg, in combinatie met de Hoofdweg. Deze wegen lopen door een aan weerszijden, dicht bebost gebied. Uit waarnemingen is gebleken dat dit gebied een grote populatie reeën herbergt.

Hoewel het aantal aanrijdingen op de Hotspot per jaar in absolute zin niet groot is, is het niettemin een relevante factor, gezien het feit dat slechts sprake is van een gering aantal verkeersbewegingen per jaar.

II.3 Preventieve maatregelen

De WBE Terschelling voert regelmatig overleg met Staatsbosbeheer (SBB) en de wegbeheerder (gemeente Terschelling). Op het eiland zijn de volgende preventieve maatregelen genomen, ter voorkoming van aanrijdingen:

- Snelheidsbeperkingen (60 km/u);
- Wildspiegels (met name op de gedefinieerde Hotspot);
- Waarschuwborden (*)

(*) Deze borden zijn op enig moment door de wegbeheerder verwijderd. De WBE is met de wegbeheerder in overleg om deze borden weer te plaatsen.

II.4 Overig gebied

Terschelling is een langgerekt en smal eiland. Uit waarnemingen is gebleken dat de voedselgebieden en de rustgebieden, ver uit elkaar liggen op het eiland. Er wordt rekening gehouden met bewegingen van soms wel 4 tot 5 km binnen korte tijd.

Beheer strekt zich wat betreft de WBE dan ook uit over het gehele eiland. Gebieden die niet direct grenzen aan de gedefinieerde Hotspot zijn blijkbaar van invloed op de Hotspot zelf.

Het werkplan van de WBE, c.q. WBE's, omschrijft 4 zones, waarbinnen het beheer wordt uitgevoerd (paragraaf 6.3 Fbp):

- Locaties waar geen afschot gaat plaatsvinden vanwege het ontbreken van een directe relatie met de verkeersveiligheid;
- Locaties waar in het kader van de verkeersveiligheid een (al dan niet tijdelijke) nulstand wordt nagestreefd (*);
- Locaties waar in het kader van de verkeersveiligheid intensief afschot zal plaatsvinden;
- Locaties waar in het kader van de verkeersveiligheid het middel populatiebeheer, zoals genoemd in artikel 3.10 lid 2 onder c, niet op basis van "maximale draagkracht", maar op basis van de dichtheid van de populatie zo zorgvuldig mogelijk zal worden ingezet, om verspreiding naar hotspots of het ontstaan van nieuwe hotspots te voorkomen.

Zie de bijlagen bij dit werkgebied plan.

(*) Ten aanzien van de wens uit het Fbp om op desbetreffende locaties (rondom hotspots) een zgn. "nulstand" te handhaven, merkt de coördinator het volgende op.

Uit de literatuur blijkt dat de meningen over het handhaven van een nulstand gebied, in de buurt van hotspots, verdeeld zijn. De coördinator wijst er op dat uit Duits onderzoek is gebleken dat het handhaven van een dergelijke nulstand vanuit een oogpunt van verkeersveiligheid eerder averechts werkt. Het wegnemen van oudere, ervaren dieren nabij hotspots leidt ertoe dat de vrijgekomen plaatsen worden ingenomen door jongere, onervarener dieren. De oudere dieren hebben geleerd zich aan te passen aan het verkeer, de jongere niet. Met meer aanrijdingen tot gevolg. In plaats van

het nastreven van dergelijke nulstanden wordt eerder intensief beheer rondom hotspots aangeraden, waarbij afschot zich dient te concentreren op de jonge, onervaren dieren. (Zie bijvoorbeeld, Wild und Hund, 9/2020, p. 54 e.v.)

De coördinator onderschrijft het Duitse onderzoek. Het handhaven van een nulstand is naar de mening van de coördinator dan ook niet wenselijk.

II.5 Populatie (voorjaarsstand, aanwas)

Gedurende de jaren 2017-2019 heeft op Terschelling geen beheer plaatsgevonden door middel van (ondersteunend) afschot. Tot en met 2016 heeft afschot plaats gehad op basis van toegekend afschot (resp. 60, 35 en 77).

In de periode waarin geen afschot plaatsvond (2017-2019) nam de populatie reeën toe, ten opzichte van de voorafgaande periode. In de periode 2014-2016 bedroeg de populatie gemiddeld, per jaar: 140,6 ree. In de periode 2017-2019 bedroeg de populatie gemiddeld, per jaar: 153.

De conclusie is gerechtvaardigd dat het aantal reeën op Terschelling verder zal toenemen, indien ook in de komende periode geen beheer plaatsvindt door middel van (ondersteunend) afschot. Verwezen wordt naar het rapport Resultaten wildtelling 2020 WBE Terschelling (bijlage 2).

II.6 Afschot

Ondersteunend beheer door middel van afschot is alleen toegestaan indien (Wet natuurbescherming):

- a. Een wettelijk belang in het geding is, en;
- b. Geen andere, in redelijkheid te nemen maatregelen, tot de mogelijkheden behoren, en;
- c. Een gunstige staat van instandhouding van het ree, niet in het geding is.

Ad a

Op Terschelling is sprake van aanrijdingen. In de 3 jaren dat geen afschot plaatsvond, resp. 6, 1 en 2. Het provinciaal beleid schrijft voor dat het aantal aanrijdingen op Terschelling het aantal van 5 niet mag overstijgen. Op basis hiervan kan gezegd worden dat de openbare veiligheid op Terschelling, hoewel deze wordt aangetast, niet op maatschappelijk onaanvaardbare wijze wordt bedreigd. Dit gunstige resultaat kan worden toegeschreven aan het beheer, zoals dat de afgelopen jaren is uitgevoerd. Inclusief het beheer door middel van ondersteunend afschot.

Uit wetenschappelijk onderzoek (bijv. Alterra Rapport 2026, 2010 en JNFloraFauna 2015/5-6) blijkt dat toename van een reepopulatie met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid leidt tot een toename van risico's. Ook van risico's voor de openbare veiligheid, in die zin dat daarvan een toename van aanrijdingen valt te verwachten.

Het feit dat een toename van deze risico's valt te verwachten, is voldoende motivatie om te besluiten tot ingrijpen in de toename van de populatie, middels afschot. Ook al is van een daadwerkelijke verwezenlijking van de risico's (i.c. aanrijdingen) (nog) geen sprake. (Zie bijv. RvSt ECLI:NL:RVS:2015:1717)

Het provinciaal beleid formuleert een maximum aan het toegestane aantal aanrijdingen. Een minimum is niet gedefinieerd.

Het streven van de WBE Terschelling, om te komen tot een totaal van 0 aanrijdingen, is legitiem en past binnen het provinciale beleid. Gelet op de historie ter plaatse, en overigens de wetenschappelijke stand van zaken, betekent dit dat op Terschelling beheerd zal moeten worden, mede door middel van ondersteunend afschot.

Het aantal aanrijdingen kan, in elk geval voor zover het dit beheerjaar 2020 betreft, alleen door middel van afschot worden gestabiliseerd, c.q. worden gereduceerd. Er zijn **geen andere, in redelijkheid te nemen maatregelen die het beoogde doel (stabiliseren van het aantal aanrijdingen, c.q. vermindering van het aantal aanrijdingen) op korte termijn kunnen bereiken**. Wellicht dat op de langere termijn gekozen kan worden om alternatieve preventieve middelen in te zetten, maar dat zal in de komende periode onderzocht moeten worden. Zie ook hieronder, sub III.3.

Door gereguleerd afschot toe te staan, zal de gunstige staat van instandhouding niet nadelig worden beïnvloed (zie hieronder, sub III.3).

De WBE vraagt voor 2020 55 stuks afschot aan, gebaseerd op het historisch beheer. De WBE wenst afschot in te zetten, niet alleen op en rondom de vastgestelde Hotspot, maar ook in het omringende gebied (zie hierboven, sub II.4). Feit is evenwel dat uit de geregistreerde cijfers blijkt dat de laatste jaren het aantal aanrijdingen is afgenomen, terwijl geen afschot heeft plaats gevonden. Hiervoor kon geen afdoende (gevalideerde) verklaring worden gegeven. Er moet derhalve rekening gehouden worden met het feit dat, naast afschot, ook andere alternatieve maatregelen een positieve bijdrage hebben geleverd aan de afname van het aantal aanrijdingen. Voorzichtigheid is hierbij wél geboden. Niet uit te sluiten is dat andere factoren oorzaak zijn van het verminderd aantal geregistreerde aanrijdingen, zoals bijv:

- Niet alle aanrijdingen zijn gemeld;
- Na melding zijn aanrijdingen niet daadwerkelijk geregistreerd.

Het principe "lerend beheren", zoals dat verankerd is in het (concept) Faunabeheerplan Ree 2020-2024 (Fbp), biedt de ruimte om ter zake de uitvoering van het reebeheer op Terschelling, de praktijk van het beheer te evalueren en, zo nodig bij te stellen.

Op grond van al het bovenstaande is de conclusie in elk geval gerechtvaardigd dat zonder ondersteunend beheer door middel van afschot, het aantal aanrijdingen op Terschelling in de toekomst zal toenemen als gevolg van een verder toenemende groei van de populatie. Daarbij is het niet ondenkbaar dat, na verloop van tijd, zelfs het door de provincie gestelde maximum van 5 zal worden overschreden, indien geen afschot(meer) plaatsvindt.

Echter, het door de WBE aangevraagde aantal van 55 stuks afschot, komt de coördinator, op dit moment althans, te ruim geformuleerd voor. Zie verder hieronder, sub III.3. Hiermee wijkt de coördinator ook af van het rapport van Natuurlijk! Fauna-Advies, d.d. Maart 2018 (zie hieronder).

De coördinator heeft kennis genomen van de Eindrapportage van het beheer van reeën op Terschelling en Ameland, opgesteld door **Natuurlijk! Fauna-Advies, d.d. Maart 2018**. Dit rapport **adviseert om voor het beheerjaar 2019 aan Terschelling een afschot van 50** stuks toe te kennen, gelijkelijk verdeeld over de geslachten (p. 52). Het rapport stelt dat als gevolg van het stop zetten van het in het verleden gevoerde beheerregime, de stand autonoom zal groeien waardoor het in de rede ligt dat ook het aantal aanrijdingen verder en sneller op zal lopen.

II.7 Verkeersveiligheid (aanrijdingen)

Het wettelijk belang openbare veiligheid (aanrijdingen) is op Terschelling in het geding. Er vinden jaarlijks aanrijdingen plaats.

Weliswaar overschrijdt op dit moment het aantal aanrijdingen op Terschelling het door de provincie gestelde maximum van 5 aanrijdingen per jaar niet, maar dat betekent niet dat daardoor geen afschot zou kunnen worden toegestaan. Integendeel.

De WBE stuurt in haar beleid voor 2020, op 0 aanrijdingen. Dit, vanuit wettelijk en overigens politiek oogpunt gerechtvaardigd streven is bovendien in lijn met het provinciale beleid. (Zie in dit verband ook: **Het strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 Veilig van deur tot deur, 5 december 2018.**)

De WBE wenst zowel in te zetten op de gedefinieerde Hotspot, als op het omringende gebied, waarvan verwacht mag worden dat het een negatieve invloed heeft op de verkeersveiligheid op Terschelling in het algemeen, en op de Hotspot in het bijzonder. Daarbij kan het "omringende gebied" zich uitstrekken over meerdere kilometers, gezien de waargenomen gangbare bewegingen van het ree op Terschelling.

Gewezen wordt in dit verband nogmaals op het feit dat reeën op Terschelling **dagelijks grotere afstanden afleggen, van voedselgebieden naar rustgebieden** (zie hierboven sub II.4). Daardoor is sprake van veel bewegingen, als gevolg van het natuurlijke gedrag van het ree (eten en rusten). Een toename van bewegingen valt bovendien te verwachten, bij een toename van de populatie (naast eten en rusten, territorium gedrag enz.).

III. Conclusie en Advies.

III.1 Rapportage Werkgebied coördinator

Dit rapport is gebaseerd op gesprekken met de verantwoordelijke functionarissen van de WBE Terschelling, alsmede de toegewezen ecoloog.

De coördinator heeft kennis genomen van het (interne) beleid van Staatsbosbeheer inzake reebeheer op Terschelling. (Interne notitie Staatsbosbeheer Ree-beheer Terschelling sept 2019.) Bij het opstellen van dit rapport is daarmee rekening gehouden, voor zover relevant.

Bij deze notitie van **Staatsbosbeheer** wordt de volgende opmerking geplaatst:

- De notitie gaat er ten onrechte van uit **dat bij een aantal ree verkeerslachtoffers beneden 5 stuks, op Terschelling geen afschot kan plaatsvinden**. Voor zover de notitie zich daarbij beroept op het nieuwe provinciale beleid, berust de notitie op een onjuiste interpretatie van dat beleid. Zie ook hierboven, sub II.6, Ad a.

III.2 Rapportage Ecoloog

De aangewezen ecoloog heeft het concept Werkplan van werkgebied 1 van advies voorzien, op 14 april 2020.

Coördinator heeft bij het opstellen van zijn definitieve plan rekening gehouden met het commentaar van de ecooloog.

III.3 Advies Werkgebied no 1

- Aanrijdingen:

Er vinden aanrijdingen plaats op Terschelling. Daarmee staat vast dat reeds genomen preventieve maatregelen onvoldoende zijn om het aantal aanrijdingen tegen te gaan. De verwachting is dat het nemen van aanvullende maatregelen (het terugplaatsen van waarschuwborden), onvoldoende zal zijn om aanrijdingen (geheel) tegen te gaan. De resultaten uit het verleden bevestigen dat.

Ondersteunend beheer door middel van afschot is noodzakelijk om het niveau van aanrijdingen te stabiliseren, c.q. te reduceren.

- Alternatieve maatregelen:

Behalve het advies aan de wegbeheerder om door hem verwijderde waarschuwborden langs de Badweg Paal-8, Hoofdweg in West, Badweg Formerum en Badweg Oosterend weer terug te plaatsen, vooral gelet op de Hotspot, zijn geen, naast de reeds bestaande maatregelen, aanvullende alternatieve maatregelen relevant.

Immers, van dergelijke alternatieve maatregelen wordt reeds geruime tijd gebruik gemaakt. Te weten; invoeren van snelheidsbeperkingen en wildspiegels.

In het kader van "lerend beheren" zal in de komende periode (tot en met 31 december 2020) gemonitord moeten worden hoe het aantal aanrijdingen op Terschelling zich ontwikkelt, mede in relatie tot het uitvoeren van beheer door middel van ondersteunend afschot, zoals in dit plan wordt geadviseerd.

Tegelijkertijd is het aan de WBE Terschelling om in deze periode, samen met de wegbeheerder(s) te onderzoeken of in de nieuwe situatie, meer c.q. andere preventieve maatregelen kunnen bijdragen aan het reduceren van het aantal aanrijdingen en bijgevolg daaraan een positieve bijdrage kunnen leveren.

Te denken valt aan het onderzoeken van maatregelen zoals die zijn opgenomen in de Faunaschade PreventieKit (FPK), te raadplegen op de site van Bij12.nl

- Gunstige staat van instandhouding is gewaarborgd:

Het beheer van de afgelopen jaren heeft laten zien dat de gunstige staat van instandhouding van het ree op Terschelling niet in nadelige zin is beïnvloed. In die periode is de populatie toegenomen en in die periode heeft ook afschot plaats gevonden.

- Beoordeling aanvraag afschot WBE:

De WBE heeft in haar Werkplan Ree 1 april 2020, in totaal afschot aangevraagd voor 55 stuks ree. Dit aangevraagde afschot heeft de WBE gebaseerd op het rapport FBP Terschelling van 2017.

Het advies van de coördinator aangaande het toe te kennen afschot, is gebaseerd op de volgende rekenmethode:

Uitgangspunt is de gemiddelde totale voorjaarsstand van de voorgaande 3 jaren (zie ook hierboven, sub I.1).

Algemeen erkend is de stelling dat het ree zich in Nederland jaarlijks vermeerderd met circa 30%, gerekend over de totale voorjaarsstand.

Coördinator adviseert dan ook, vooralsnog ter stabilisatie c.q. lichte toename van de populatie, om jaarlijks 25% middels afschot in te grijpen in de populatie.

Daarnaast, en rekening houdend met het aantal aanrijdingen (gemiddeld over de voorgaande 3 jaren), adviseert coördinator een correctie toe te passen als volgt;

bij een aanrijdingspercentage van 0 tot 5 ten opzichte van de totale voorjaarsstand, een bijtelling van 0% van de totale voorjaarsstand;

bij een aanrijdingspercentage van 5 tot 10 ten opzichte van de totale voorjaarsstand, een bijtelling van 5% van de totale voorjaarsstand;

bij een aanrijdingspercentage van gelijk of meer dan 10 ten opzichte van de totale voorjaarsstand, een bijtelling van 10% van de totale voorjaarsstand.

Deze correctie op grond van aanrijdingen is verdedigbaar ook al omdat reeds nu voorzienbaar is dat het totaal aantal geregistreerde aanrijdingen in het beheerjaar 2020, (fors) zal stijgen, ten opzichte van de voorafgaande jaren.

Coördinator adviseert het toe te kennen afschot als volgt te verdelen over de geslachten: Beheerjaar 2020; conform de huidige geslachtsverhouding.

Beheer jaren na 2020; conform het advies van de ecooloog, d.d. 1 april 2020, te weten 1,0 : 2,0.

Teneinde zoveel als mogelijk is recht te doen aan het nieuwe provinciale beleid, waarbij primair op het beheer op en rondom Hotspots wordt ingezet, en daarnaast waar noodzakelijk ook beheer in omringende gebieden wordt voorgestaan, adviseert coördinator om het totaal goed te keuren afschot binnen iedere betreffende WBE tevens te verdelen als volgt:

- Bij een aanrijdingspercentage van 0 tot 5 (zie hierboven); conform het beleid van de WBE in kwestie.
- Bij een aanrijdingspercentage van 5 tot 10 (zie hierboven); 90% van het goed te keuren afschot conform het beleid van de WBE in kwestie en 10% door de WBE verplicht, en extra, in te zetten op Hotspot(s).
- Bij een aanrijdingspercentage van gelijk of meer dan 10 (zie hierboven); 80% van het goed te keuren afschot conform het beleid van de WBE in kwestie en 20% door de WBE verplicht, en extra, in te zetten op Hotspot(s).

Het principe van "lerend beheren" zal ook op Terschelling worden toegepast. In die zin dat in de loop van 2021 de balans opnieuw zal worden opgemaakt. Dan zal bekeken kunnen worden of en zo ja, hoe ondersteunend afschot heeft bijgedragen aan de doelstelling van de WBE, dan wel aan het wettelijk belang van de openbare veiligheid. Beoordeeld zal dan tevens kunnen worden of het beheer in het beheerjaar (2022) ongewijzigd kan worden voortgezet, dan wel dat dit beheer moet worden aangepast.

Indien al eind 2020 op basis van de dan beschikbare cijfers beslissingen genomen kunnen worden ten aanzien van het beheerjaar 2021, zal coördinator dat meenemen ("lerend beheren") in het werkplan van najaar 2020.

Advies:

De werkgebied coördinator voor Terschelling adviseert de FBE om de WBE Terschelling voor 2020 toe te kennen aan afschot:

Bok (alle mannelijke dieren, incl bokkalveren): 7
Geit (alle vrouwelijke dieren, incl geitkalveren): 16

Deze aantallen kunnen als volgt worden gemotiveerd:

- Voorjaarsstand: 2017; 123, 2018; 87, 2019; 60 = gemiddeld 90
- Aanrijdingen: 2017; 6, 2018; 1, 2019; 2 = gemiddeld 3
- Gemiddeld percentage aanrijdingen, berekend over de totale voorjaarsstand: 0 tot 5.
- Verhouding bok/geit: Gemiddeld over 2017 t/m 2019; 2,1
- Te adviseren afschot: 25% van 90 = 23. Te verdelen als volgt (1 : 2,1): bok 7 en geit 16.

IV. Bijlagen

IV.1 De volgende bijlagen maken onderdeel uit van dit Werkplan:

Advies Jasja Dekker Dierecoloog d.d. 14 april 2020 (Bijlage 1);

Gegevens WBE Terschelling (Bijlage 2).

Werkgebied coördinator werkgebied no. 1

Hans de Boer

Mei 2020